

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказ Державної служби
якості освіти України
від 29.03.2021 № 01-11/25
(в редакції наказу Державної
служби якості освіти України
№ _____)

**Форма вивчення педагогічної діяльності під час проведення інституційного аудиту
в закладах загальної середньої освіти**

Розділ І. Спостереження за проведенням навчального заняття

№ з/п навчального заняття	НЗ 1	НЗ 2	НЗ 3	НЗ 4	НЗ 5	НЗ 6	НЗ 7	НЗ 8	НЗ 9	НЗ 10	НЗ 11	НЗ 12
Аспекти заняття/показники												
Дата проведення	14.12. 21	14.12. 21	21.01. 22	24.01. 22	25.01. 22	25.01. 22	26.01. 22	26.01. 22	27.01.2 2	27.01.2 2	28.01.2 2	14.02. 22
Клас (у разі відвідування навчальних занять у спеціальному класі, біля цифри, що позначає клас, позначається, індекс “с”)	7	4	1	2	4	1	1	4	10	5	10	9
Предмет (курс)	хімія	українська мова	українська мова	математика	я досліджую світ	українська мова	я досліджую світ	українська мова	історія України	образотворче мистецтво	історія України	українська мова
Кількість дітей з особливими освітніми потребами присутніх на навчальному	1	-	1	-	-	1	1	-	-	1	-	-

[illegible][illegible]

2. Робота учнів під час проведення навчального заняття

№ з/п	Перелік тверджень	НЗ 1	НЗ 2	НЗ 3	НЗ 4	НЗ 5	НЗ 6	НЗ 7	НЗ 8	НЗ 9	НЗ 10	НЗ 11	НЗ 12
1.	Усі учні працювали під час проведення навчального заняття із зацікавленням, співпрацювали між собою	так	так	так	так	так	так	так	так	так	так	так	так
2.	Більшість учнів працювала під час проведення навчального заняття	так	так	так	так	так	так	так	так	так	так	так	так
3.	Переважає більшість учнів були пасивними під час проведення навчального заняття (переважало монологічне мовлення вчителя/вчительки над діалогічним мовленням педагога з учнями)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	Усі учні були пасивні під час проведення заняття, не залучались до роботи (домінувало монологічне мовлення вчителя/вчительки)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

3. Оцінювання результатів навчання учнів під час проведення навчального заняття

№ з/п	Діяльність учителя/вчительки	НЗ 1	НЗ 2	НЗ 3	НЗ 4	НЗ 5	НЗ 6	НЗ 7	НЗ 8	НЗ 9	НЗ 10	НЗ 11	НЗ 12
1.	Оцінює результати навчання учнів, відповідно до розроблених критеріїв, які ґрунтуються на компетентнісному підході	так	так	так	так	так	так	так	так	так	так	так	так
2.	Оприлюднює критерії оцінювання результатів навчання	так								так		так	так
3.	Надає учням час на обдумування відповіді	так	так	так	так	так	так	так	так	так	так	так	так
4.	Супроводжує відповідь учня уточнювальними запитаннями	так	так	так	так	так	так	так	так	так	-	так	так

5.	Забезпечує зворотний зв'язок щодо якості виконання/виконаного завдання	так	так	так	так	так	так	так	так	так	так	так	так
6.	Спрямовує оцінювання результатів навчання на індивідуальний поступ учня	так	так	так	так	так	так	так	так	так	так	так	так
7.	Використовує прийоми самооцінювання і взаємооцінювання учнів	так	-	-	-	-	-	-	так	-	-	так	-
8.	Відзначає досягнення учнів, підтримує в них бажання навчатися	так	так	так	так	так	так	так	так	так	так	так	так
9.	Дає учням можливість вибору рівня навчальних завдань і напрямів навчальної діяльності	так	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	так
10.	Добирає домашнє завдання, спрямоване на оволодіння ключовими компетентностями, озвучує критерії його оцінювання	так	так	-	-	так	-	-	так	так	так	так	так

4. Спрямованість навчального заняття на формування суспільних цінностей

№ з/п	Діяльність учителя/вчительки	НЗ 1	НЗ 2	НЗ 3	НЗ 4	НЗ 5	НЗ 6	НЗ 7	НЗ 8	НЗ 9	НЗ 10	НЗ 11	НЗ 12
1.	Спрямовує зміст навчального матеріалу на виховання в учнів: патріотизму, поваги до державної мови, культури, законів	-	так	так	-	так	так	так	так	так	так	так	так
2.	Розвиває в учнів загальнолюдські цінності (соціальну емпатію, толерантність, інклюзивну культуру тощо)	так	так	так	так	так	так	так	так	так	так	так	так
3.	Розвиває в учнів навички співпраці та культуру командної роботи	так	так	так	так	так	так	так	так	так	-	-	так
4.	Дотримується гігієни навчання (вправи для збереження зору, постанова, пальчикова гімнастика, проведення фізкультхвилинки тощо)	так	так	так	так	так	так	так	так	-	так	-	-

5. Використання інформаційно-комунікаційних технологій, обладнання, засобів навчання

[illegible]

6. Комунікація з учнями

[illegible]

1.5.	Мотивує учнів застосовувати власний життєвий досвід та шукати різні варіанти рішень	так	так	так	так	так	так	так	-	так	так	так	так
2.	Співпрацює з учнями на засадах партнерства:												
2.1.	Вислуховує та сприймає думки учнів, їх погляди	так	так	так	так	так	так	так	так	так	так	так	так
2.2.	Формулювання мети/завдання/проблеми та/або її розв'язання відбувається спільно з учнями	так	так	так	так	так	так	так	так	так	так	так	так
2.3.	Орієнтація партнерської діяльності вчителя та учня на розвиток творчої активності, творчого мислення, вміння застосувати критичне мислення в нових умовах	так	так	так	так	так	так	так	так	так	так	так	так
3.	У роботі з учнями застосовує авторитарний підхід (нав'язування своєї думки, блокування ініціативи учнів, зневага до гідності дитини, її прав)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	Дотримується принципів і визначених законодавством правил академічної доброчесності		так	так			так	так	так		так		
4.1.	Вказує джерело інформації, авторство							так				так	
4.2.	Акцентує увагу на цінності самостійного виконання завдань	так	так	так	так	так	так	так	так	так	так	так	так
4.3.	Добирає завдання/вправи, що унеможливають списування	-	-	-	-	так	-	так	-	так	-	-	так

7. Організація роботи з учнями з особливими освітніми потребами (за потреби)

№ з/п	Діяльність учителя/вчительки	НЗ 1	НЗ 2	НЗ 3	НЗ 4	НЗ 5	НЗ 6	НЗ 7	НЗ 8	НЗ 9	НЗ 10	НЗ 11	НЗ 12
1.	Організовує роботу під час проведення навчального заняття з урахуванням індивідуальних потреб учнів з особливими освітніми потребами:	-	-	так	-	-	-	так	-	-	так	-	-

Розділ II. Вивчення освітніх ресурсів та завдань, що використовують вчителі під час застосування технологій дистанційного навчання

[illegible]

6.	Пропонує батькам дітей з особливими освітніми потребами покрокові інструкції для виконання запропонованих завдань/вправ	так	-	так	-	-	так	так	-	-	так	-	-
----	---	-----	---	-----	---	---	-----	-----	---	---	-----	---	---

Розділ III. Перелік тверджень для самоаналізу вчителем/вчителькою власної професійної діяльності*(форма заповнюється вчителем/вчителькою власноруч)*

Просимо відповісти на питання, які стосуються Вашої педагогічної діяльності. Відповіді використовуватимуться в узагальненому вигляді і допоможуть надати педагогам і керівництву закладу освіти рекомендації задля поліпшення освітньої діяльності

№ з/п	Перелік запитань	Відповіді вчителя/вчительки
Планування роботи		
1.	На якому рівні Ви здійснюєте планування викладацької діяльності?: - розробляю навчальну програму з предмету (курсу); - розробляю календарно-тематичний план (далі – КТП) на основі навчальної програми; - використовую готові КТП; - не здійснюю планування	розробляю календарно-тематичний план (далі – КТП)
2.	Чи аналізуєте Ви ефективність КТП, його виконання та результати планування наприкінці навчального року?	<u>Так</u> Ні <i>(необхідне підкреслити)</i>
3.	Якщо так, то як це впливає на Вашу роботу надалі?	Допомагає краще спланувати години на вивчення тем
4.	Якщо ні, то чому?	

5.	Чи відчуваєте Ви втручання керівництва закладу освіти у процес розроблення КТП?	<u>Так</u> Ні (необхідне підкреслити)
6.	Якщо так, то у чому це проявляється?	Надається методична допомога
Використання освітніх ресурсів, інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ), медіаресурсів у освітній діяльності		
7.	Чи використовуєте Ви ІКТ у процесі підготовки до проведення навчальних занять, розроблення завдань, створення освітніх ресурсів?	<u>Так</u> Ні (необхідне підкреслити)
8.	Якщо так, то в який спосіб? Наведіть приклади	Використовую завдання, тести, презентації, інтерактивні вправи
9.	Якщо ні, то з яких причин?	
10.	Чи використовуєте Ви ІКТ під час проведення навчальних занять?	<u>Так</u> Ні (необхідне підкреслити)
11.	Якщо так, то які саме технології Ви використовуєте?	Презентації, групова робота над онлайн-документом, інтерактивні вправи, відеоматеріали
12.	Якщо ні, то чим це обумовлено?	
13.	Чи використовуєте Ви ІКТ для зворотного зв'язку з учнями?	<u>Так</u> Ні (необхідне підкреслити)
14.	Якщо так, то в який спосіб? Наведіть приклади	Передача мультимедійних файлів, текстові документи, електронна пошта
15.	Якщо ні, то з яких причин?	

16.	Чи використовуєте Ви медіаресурси в освітньому процесі?	<u>Так</u> Ні (необхідне підкреслити)
17.	Якщо так, то яким чином?	Офіційний сайт, методичний блог, ЮТуб канал, соціальні мережі, блоги вчителів, мультимедійні засоби, використання інтерактивної дошки ,електронний підручник тощо
18.	Якщо ні, то чим це обумовлено?	
19.	Чи розробляєте Ви власні освітні ресурси?	<u>Так</u> Ні (необхідне підкреслити)
20.	Якщо так, то які саме? Електронні чи паперові?	Електронні
21.	Якщо ні, то чому?	
22.	Чи оприлюднені Ваші власні електронні освітні ресурси?	Так <u>Ні</u> (необхідне підкреслити)
23.	Якщо так, то де оприлюднені? Чи можете Ви дати посилання на Ваші публікації?	
24.	Якщо Ви маєте розроблені власні освітні ресурси і вони неоприлюднені, то з якої причини?	Використовує для власних потреб

25.	Чи здійснюєте Ви інноваційну освітню діяльність у закладі освіти?	<u>Так</u> Ні (необхідне підкреслити)
26.	Якщо Ви займаєтесь впровадженням освітніх технологій, то яких саме?	Інформаційно-комунікаційні , ігрові, інтерактивні
27.	Якщо Ви берете участь в дослідно-експериментальній роботі, то за якою темою?	Не беремо
28.	Якщо Ви реалізуєте освітні проекти, то які саме?	Не реалізуємо
29.	Якщо Ви не берете участі в інноваційній роботі, то що цьому заважає?	Завантаженість учителя
Застосування системи оцінювання результатів навчання учнів у практичній діяльності		
30.	Чи розробляєте Ви критерії оцінювання результатів навчання учнів під час проведення обов'язкових видів робіт?	Так <u>Ні. Використовую розроблені критерії</u> (необхідне підкреслити)
30*	Чи розробляєте Ви критерії оцінювання результатів навчання учнів з особливими освітніми потребами під час проведення обов'язкових видів робіт? (У разі організації навчання дитини з ООП за адаптованою чи модифікованою навчальною програмою)	Так <u>Ні. Використовую розроблені критерії</u> (необхідне підкреслити) Відповідь аргументуйте

31.	У який спосіб Ви ознайомлюєте учнів з критеріями оцінювання їхніх результатів навчання?	Повідомляю на уроці. Виставляю на блог
32.	Чи застосовуєте Ви формувальне оцінювання під час проведення навчальних занять?	<u>Так</u> Ні (необхідне підкреслити)
33.	Якщо так, то які аспекти формувального оцінювання використовуються найчастіше?	Чек-лист, самостійне оцінювання тестів, групове оцінювання
34.	Якщо ні, то з яких причин?	
35.	Чи забезпечуєте Ви зворотний зв'язок щодо навчальних досягнень учня?	<u>Так</u> Ні (необхідне підкреслити)
36.	Якщо так, то у який спосіб?	Телефонний зв'язок, блог, «світлофор», анонімне опитування тощо
37.	Якщо ні, то чому?	
Консультування, підтримка учнів, індивідуальний підхід під час реалізації індивідуальних освітніх траєкторій (у тому числі, під час використання технологій дистанційного навчання)		
38.	Чи використовуєте Ви індивідуальне або групове консультування учнів під час використання технологій дистанційного навчання?	<u>Так</u> Ні (необхідне підкреслити)

39.	Якщо так, то у який спосіб?: - через інтерактивну інтернет-платформу; - через месенджери	
40.	Чи визначений час, розроблений графік такого консультування або спілкування?	<u>Так</u> Ні (необхідне підкреслити)
41.	Якщо ні, то чому?	
42.	Чи маєте Ви змогу простежувати індивідуальну освітню траєкторію учнів? під час використання технології дистанційного навчання?	<u>Так</u> Ні (необхідне підкреслити)
43.	Якщо ні, то чому?	
44.	Якщо так, то у який спосіб Вам вдається простежувати індивідуальну освітню траєкторію окремих учнів?	Наявність критеріїв оцінювання дає можливість простежити індивідуальну освітню траєкторію учня, підвищити його відповідальність за результати власної роботи

8. Примітки для експерта

Поради щодо використання форми

Ця форма розроблена для вивчення і оцінювання педагогічної діяльності, системи оцінювання результатів навчання учнів під час проведення інституційного аудиту. Форма складається з трьох розділів:

- розділ I – спостереження за проведенням навчального заняття (заповнюють експерти);
- розділ II – вивчення освітніх ресурсів та завдань, що використовують вчителі під час застосування технологій дистанційного навчання (заповнюють експерти);
- розділ III – самоаналіз вчителем/вчителькою власної професійної діяльності (заповнюється вчителем власноруч)

I. Спостереження за проведенням навчального заняття

Спостереження за проведенням навчального заняття допоможе в оцінюванні якості педагогічної діяльності. Цей метод збору інформації незамінний у процесі вивчення системи оцінювання навчальних досягнень учнів, забезпечення компетентнісного підходу у викладанні, побудови взаємовідносин вчителя і учня на засадах педагогіки партнерства, ресурсного забезпечення освітнього процесу та ін. Розділ I використовується також і для спостереження за проведенням навчального заняття віддалено в синхронному режимі.

Для того, щоб спостереження за проведенням навчального заняття було інформативним та результативним, використовується уніфікована форма для фіксування результатів спостереження. Головне – не забувати, що в структурі форми спостереження обов'язково мають відображатися такі компоненти, як забезпечення компетентнісного підходу у викладанні, система оцінювання навчальних досягнень, форми роботи з дітьми з особливими освітніми потребами тощо.

Важливо звернути увагу, що за умови проведення навчального заняття у вигляді здвоєних уроків спостереження може бути інформативним лише за повним навчальним заняттям, а не одного уроку.

Важливо враховувати, що під час спостереження за навчальним заняттям зовсім необов'язково фіксувати і вивчати усі аспекти діяльності вчителя, зазначені у формі спостереження. Наприклад, при проведенні практичної роботи з індивідуальними письмовими завданнями, інформаційно-комунікаційні технології можуть не використовуватись. Також не на кожному навчальному занятті можна простежити дотримання вчителем принципів академічної доброчесності. Не у кожному класі є діти з особливими освітніми потребами.

Підкреслимо, що *форми і методи роботи з учнями, організаційні форми проведення навчального заняття* вчитель обирає самостійно. Головний результат будь-якого навчального заняття – це розвиток оволодіння учнями ключовими компетентностями на основі педагогіки партнерства та особистісно орієнтованому підході.

В умовах, коли освітня діяльність закладу вивчається віддалено з причини, наприклад, призупинення навчальних занять у зв'язку із запровадженням карантинних обмежень в регіоні, в закладі освіти може практикуватися проведення навчальних занять в режимі онлайн. Проведення навчального заняття віддалено є, безперечно, досягненням і педагогів, і керівництва закладу. Експерту потрібно зважати, на наступне:

- відсутність методичного забезпечення проведення навчальних занять у режимі онлайн;
- навчальне заняття в режимі онлайн – це принципово відмінна освітня технологія від проведення його в класі.

Саме тому висновки за результатами спостереження навчальних занять у режимі онлайн мають бути позитивними, необхідно відмічати досягнення вчителя, його методичні знахідки, помічені під час спостереження.

Здійснювати спостереження за навчальним заняттям в режимі онлайн можна лише за згодою керівництва закладу освіти та вчителя/вчительки.

1. Розвиток і формування ключових компетентностей

Розвиток і формування ключових компетентностей є головним завданням навчального заняття. Розвиток ключових компетентностей має відбуватись на кожному навчальному занятті. Але, зрозуміло, що під час проведення конкретного навчального заняття вчитель/вчителька не зможе здійснювати формування в учнів усіх ключових компетентностей. Тому відмічаються декілька ключових компетентностей, розвиток яких був помітний під час проведення навчального заняття. Розвиток, наприклад, лише однієї компетентності не може вважатися компетентнісним підходом у викладанні. Всі ключові компетентності пов'язані між собою спільними вміннями. Також експерт відмічає ключові компетентності, розвиток яких відбувався не тільки під час викладання споріднених ключовим компетентностям предметів або курсів (тобто розвиток математичної компетентності під час проведення навчального заняття, наприклад, з історії або розвиток громадянської компетентності під час проведення навчального заняття з математики тощо).

Спілкування державною мовою (Уміння усно і письмово висловлювати й тлумачити поняття, думки, почуття, факти та погляди за допомогою слухання, говоріння, читання, письмо, застосування мультимедійних засобів. Здатність реагувати мовними засобами на повний спектр соціальних і культурних явищ – у навчанні, на роботі, вдома, у вільний час. Усвідомлення ролі ефективного спілкування)

Спілкування рідною мовою (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами (Уміння належно розуміти висловлене рідною мовою та іноземною мовою, усно і письмово висловлювати і тлумачити поняття, думки, почуття, факти та погляди через слухання, говоріння, читання і письмо у широкому діапазоні соціальних і культурних контекстів)

Математична компетентність (Культура логічного і алгоритмічного мислення. Уміння застосовувати математичні числові та геометричні методи для вирішення прикладних завдань у різних сферах діяльності. Здатність до розуміння і використання простих математичних моделей. Уміння будувати такі моделі для вирішення проблем)

Компетентності в галузі природничих наук, техніки та технології (Наукове розуміння природи і сучасних технологій, а також здатність застосовувати його в практичній діяльності. Уміння застосовувати науковий метод, спостерігати, аналізувати, формулювати гіпотези, збирати дані, проводити експерименти, аналізувати результати)

Інноваційність (Відкритість до нових ідей, ініціювання змін у близькому середовищі (клас, школа, громада тощо), формування знань, умінь, ставлень, що є основою компетентнісного підходу, забезпечують подальшу здатність успішно навчатися, провадити професійну діяльність, відчувати себе частиною спільноти і брати участь у справах громади)

Екологічна компетентність (Уміння розумно та раціонально користуватися природними ресурсами в рамках сталого розвитку, усвідомлення ролі навколишнього середовища для життя і здоров'я людини, здатність і бажання дотримуватися здорового способу життя)

Інформаційно-комунікаційна компетентність (Впевнене, а водночас критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією на роботі, в публічному просторі та приватному спілкуванні. Інформаційна й медіа грамотність, основи програмування, алгоритмічне мислення, робота з базами даних, навички безпеки в інтернеті та кібербезпеки. Розуміння етики роботи з інформацією (авторське право, інтелектуальна власність тощо)

Навчання впродовж життя (Здатність до пошуку та засвоєння нових знань, набуття нових вмінь і навичок, організації навчального процесу (власного і колективного), зокрема через ефективне керування ресурсами та інформаційними потоками, вміння визначати навчальні цілі та способи їх досягнення, вибудовувати свою освітньо-професійну траєкторію, оцінювати власні результати навчання, навчатися впродовж життя)

Громадянські та соціальні компетентності (Усі форми поведінки, які потрібні для ефективної та конструктивної участі у громадському житті, в сім'ї, на роботі. Уміння працювати з іншими на результат, попереджати і розв'язувати конфлікти, досягати компромісів. Повага до закону, дотримання прав людини і підтримка соціокультурного різноманіття)

Культурна компетентність (Здатність розуміти твори мистецтва, формувати власні мистецькі смаки, самостійно виражати ідеї, досвід та почуття за допомогою мистецтва. Ця компетентність передбачає глибоке розуміння власної національної ідентичності як підґрунтя відкритого ставлення та поваги до розмаїття культурного вираження інших)

Підприємливість та фінансова грамотність (Уміння генерувати нові ідеї й ініціативи та втілювати їх у життя з метою підвищення як власного соціального статусу та добробуту, так і розвитку суспільства і держави. Вміння раціонально поводити себе як споживач, ефективно використовувати індивідуальні заощадження, приймати доцільні рішення у сфері зайнятості, фінансів тощо)

2. Робота учнів під час проведення навчального заняття

Чи можливо залучити усіх учнів класу до роботи під час проведення навчального заняття? Можливо, якщо використовуються групова форма роботи, змішане навчання, практичне заняття з індивідуальними завданнями тощо. Але під час проведення уроку з переважанням фронтальної роботи з учнями цього досягнути іноді буває нелегко. Тому в ході спостереження варто звернути увагу на роботу учнів: наскільки діти залучені до роботи, чи зацікавлені темою заняття, чи співпрацюють між собою. Адже не можна вважати результативним заняття, коли більшість учнів є пасивними.

3. Оцінювання діяльності учнів під час проведення навчального заняття

Будь-яка робота учнів під час проведення навчального заняття має бути оцінена. Необов'язково шляхом виставлення балів. Вчитель має широко застосовувати у своїй роботі вербальне оцінювання навчальних досягнень учнів. У першу чергу йдеться про використання формульовального оцінювання, яке дає змогу оцінити, передусім, індивідуальний поступ учня, прогрес в оволодінні ключовими компетентностями. Також варто звернути увагу на те, щоб оцінювання було спрямоване, насамперед, на роботу учня і не використовувалось з каральною метою. За необхідності вчителем/вчителькою оприлюднюються критерії оцінювання результатів навчання учнів, які мають бути чіткі і зрозумілі дітям. Критерії оцінювання результатів навчання учнів можуть оприлюднюватись у різний спосіб, у тому числі – в усній формі.

Вчитель/вчителька має оцінювати роботу або відповідь учня/учениці, спираючись на розроблені критерії оцінювання, які ґрунтуються на компетентнісному підході у викладанні. Обов'язково надавати учням час на обдумування відповіді. Відповідь учня/учениці супроводжувати питаннями «Чому?» «Яким чином?». Важливо також надавати учневі/учениці зворотний зв'язок щодо якості виконання завдання: пояснювати, що виконано правильно, а над чим слід ще попрацювати, пропонувати способи покращення результатів, а не просто констатувати виконання відміткою чи словами «добре - погано». Використання методик самооцінювання і взаємооцінювання учнів під час проведення навчального заняття свідчить про високий рівень педагогічної діяльності вчителя/вчительки.

4. Спрямованість навчального заняття на формування суспільних цінностей

Під час проведення навчального заняття простежується також його виховна складова. По-перше, зміст навчального заняття має бути спрямований на формування загальнолюдських цінностей, таких, як повага гідності, прав і свобод людини, визнання цінності демократії, розвиток навичок критичного мислення тощо.

Ефективність виховного процесу неможлива без атмосфери довіри, доброзичливості, взаємної підтримки між вчителем/вчителькою та учнями.

Виховна складова навчального заняття має органічно вплітатись у зміст цього заняття. Важливо також звертати увагу на дотримання вчителем/вчителькою гігієни навчання, оскільки збереження та зміцнення здоров'я людини, формування здорового способу життя, створення умов для гармонійного фізичного та психоемоційного розвитку кожного – безперечна суспільна цінність.

5. Використання інформаційно-комунікаційних технологій, обладнання, засобів навчання

Під час спостереження за проведенням навчального заняття звертається увага на доречність використання ІКТ, обладнання і відповідних навчальних засобів. Головний критерій тут – мотивація до навчально-пізнавальної діяльності учнів. Використання технічних засобів навчання просто заради їх використання призведе до відволікання уваги учнів, втрати часу. Використання ІКТ необов'язково має обмежуватись виключно інтерактивною дошкою або комп'ютерною презентацією. Це може бути спільний пошук інформації в мережі Інтернет, використання веб сайтів для виконання завдань онлайн тощо.

6. Комунікація з учнями

Педагогічна робота учителя має ґрунтуватись на засадах партнерства. Має прослідковуватись те, як вчитель формулює певну навчальну проблему, як організовує спільну з учнями роботу над її розв'язанням. Вчитель не “втискує” учнів у визначені ним рамки, заохочує їх до висловлення власної думки, допомагає більш точно сформулювати їхні думки, сприймає відповідь учня, навіть якщо вона не співпадає з його баченням. Під час спостереження за проведенням навчального заняття звертається увага на роботу вчителя щодо навчання учнів критичному мисленню, умінню шукати і використовувати інформацію. Завдання, які пропонуються для виконання учням, не повинні бути спрямованими на відтворення знань, переказування підручника. Вчитель має вчити учнів вказувати джерела отримання інформації під час запозичення, цитування.

Дуже важливим є особистісно орієнтований підхід у роботі з учнями. Це, насамперед, повага до особистої гідності кожної дитини, її індивідуальних життєвих цілей, запитів та інтересів. Процес, спрямований на розвиток і саморозвиток учня, становлення його як особистості з урахуванням індивідуальних особливостей, інтересів, здібностей.

7. Організація роботи з учнями з особливими освітніми потребами

Під час спостереження за проведенням навчального заняття експерт звертає увагу на методичні аспекти роботи вчителя в інклюзивному класі. Головне завдання вчителя - адаптувати освітній процес до потреб і можливостей дитини (адаптувати/модифікувати зміст навчальної програми та, відповідно, зміст завдань і вправ, що пропонуються дітям з особливими освітніми потребами; адаптувати освітній простір класу: робоче місце учня, дидактичні матеріали (демонстраційні та роздаткові), що використовуються під час проведення навчального заняття та спланувати скільки часу знадобиться дитині з особливими освітніми потребами на виконання того чи іншого завдання. Для прикладу, рівень сприйняття навчального матеріалу дитини з ООП, нерідко, відрізняється від рівня сприйняття інших дітей, які не мають особливих освітніх потреб. У таких випадках вчителю важливо обрати темп засвоєння навчального матеріалу, який відповідає потребам і можливостям дитини. Так, інформація для дітей з порушеннями інтелекту, мовлення, слуху надається повільніше. Учню/учениці надається більше часу для обдумування відповіді. Діти з порушеннями зору потребують не лише більше часу для сприйняття інформації, що візуалізована в роздаткових чи демонстраційних матеріалах, але й її аудіосупровід (коментування, озвучування матеріалу, інструкцій до виконання вправи, завдання тощо). Окрім того, вчитель повинен використовувати повторення для заповнення прогалів у сприйманні навчального матеріалу дітьми з ООП.

Для запобігання перевтоми дитини педагог повинен використовувати прийоми чергування різних видів діяльності.

Учень/учениця з ООП у навчальній діяльності не зможе обійтись без завдань індивідуального спрямування, які адаптовані до можливостей сприйняття дитини. Це стосується й добору дидактичного матеріалу. Так, наприклад, для слабозорих дітей потрібен роздатковий матеріал з інформацією зі збільшеним шрифтом (або зі шрифтом Брайля). Для дітей з порушенням слуху необхідне вилучення складного вербального матеріалу. Для дітей з інтелектуальними порушеннями важлива особлива чіткість у роздатковому матеріалі без деталей, які відволікають увагу. Для деяких категорій дітей вчитель має адаптувати освітнє середовище класу. Зокрема, це стосується дітей з розладами аутичного спектру, порушенням зорової функції, порушенням опорно-рухового апарату.

Для деяких категорій учнів з ООП необхідна модифікація змісту навчального матеріалу. Модифікації змінюють характер навчання, змінюючи зміст або понятійну складність навчального завдання. У більшості випадків модифікація виглядає як спрощення навчального матеріалу. Модифікації можуть реалізовуватися шляхом скорочення змісту навчального матеріалу або виконання лише частини завдань. Модифікований навчальний матеріал міститься в навчальному плані Індивідуальної програми розвитку дитини, з яким експерт має ознайомитися до початку роботи експертної групи.

Важливим аспектом соціалізації дітей з ООП є їх залучення до спільної роботи у ході проведення навчального заняття. Це може бути робота в парах, групі. Ефективність цієї роботи, у значній мірі, залежить від майстерності вчителя.

Робота у ході проведення навчального заняття не буде ефективною без тісної співпраці вчителя і асистента. Головне - це постійна взаємодія протягом усього навчального заняття. Також можуть застосовуватися прийоми “паралельного викладання” (для окремих груп учнів), “викладання в команді” (паралельне або по чергове викладання), “підтримуюче викладання” (допомога асистента у проведенні навчального заняття).

У спеціальних класах зміст навчального заняття має бути скоригований у відповідності до нозології дітей. Окрім того, експерт вивчає використання під час проведення навчального заняття спеціальних засобів психофізичної корекції, які допомагають дітям в навчальній діяльності. Це можуть бути спеціалізовані комп’ютерні програми, слухо-мовленнєві комплекси, інтерактивна підлога, розвивальні ігри, іграшки, прилади для відтворення звуків тощо.

Особливості проведення навчального заняття в режимі онлайн

При проведенні навчального заняття в режимі онлайн залучити до роботи усіх учнів класу дуже складно. Важливо позитивно відзначити педагога, який залучає до роботи значну кількість учнів класу. Безперечно, процес проведення онлайн-заняття має супроводжуватися комунікацією вчителя/вчительки і учнів, хоча б для перевірки розуміння учнями навчального матеріалу, який пропонує вчитель. Але, зважаючи на специфіку проведення такого заняття, якщо комунікація з учнями відсутня, це не слід вважати низьким рівнем освітньої діяльності. Сам факт проведення навчального заняття у формі онлайн – це вже досягнення і вчителя, і закладу освіти.

Під час проведення навчального заняття в режимі онлайн вчитель/вчителька може використовувати різні види оцінювання і, перш за все, формувальне оцінювання учнів. Важливо для вчителя/вчительки побудувати навчальне заняття так, щоб дитина не боялася допустити помилку.

Під час проведення навчального заняття простежується також його виховна складова. По-перше, зміст навчального заняття має бути спрямований на формування загальнолюдських цінностей, таких, як повага гідності, прав і свобод людини, визнання цінності демократії, розвиток навичок критичного мислення тощо. Дуже важливо у ході проведення онлайн заняття звернути увагу учнів на необхідності взаємопідтримки, дотримання здорового способу життя, правил безпеки.

Чи можемо ми говорити про використання ІКТ під час проведення навчального заняття в онлайн режимі? Так, елементи ІКТ вчитель/вчителька може використовувати. Можна запропонувати учням посилання на медіаресурс для додаткової інформації з питань, які розглядаються під час проведення навчального заняття. Окрім того, вчитель має змогу використовувати електронні освітні ресурси у вигляді наочності, відео. Використання вчителем/вчителькою лише монологічного мовлення у ході пояснення навчального матеріалу знижує рівень засвоєння учнями теми, що вивчається.

II. Вивчення освітніх ресурсів та завдань, що використовують вчителі під час застосування технологій дистанційного навчання

В умовах застосування технологій дистанційного та змішаного навчання вчителі розробляють відповідні електронні освітні ресурси для опрацювання учнями. Виникає питання – де ці ресурси розміщуються. Наскільки зручно користуватися ними учню. У такому контексті також можливо оцінити рівень управлінської діяльності. Адже наявність єдиної у закладі освіти електронної освітньої платформи спрощує роботу вчителів і учнів, робить її чіткою, дає можливість раціонально розподілити час. Якщо ж єдина освітня електронна платформа у закладі освіти не використовується, то вчителям доводиться самостійно здійснювати пошук подібних платформ. Як наслідок, значно ускладнюється робота як вчителів, так і учнів. Використання для передачі електронних освітніх матеріалів месенджерів або соціальних мереж обмежує можливості дистанційного і змішаного навчання. У такій ситуації важливо виявити причину відсутності єдиної електронної платформи, відмітити це у аналітичній довідці, надати необхідні рекомендації.

Завдання, які пропонуються учням в умовах використання технології дистанційного навчання, повинні містити ретельні роз'яснення їх виконання. Під час організації навчання дітей з особливими освітніми потребами із застосуванням технологій дистанційного навчання доречним буде розміщення алгоритму виконання завдань як для учня з особливими освітніми потребами, так і покрокової інструкції для батьків. Також освітні ресурси мають містити критерії оцінювання результатів навчання. Тільки у такому разі учень/учениця буде розуміти, що від нього/неї вимагається і яку оцінку він/вона може отримати за виконану роботу. Окрім того, наявність критеріїв оцінювання дає можливість простежити індивідуальну освітню траєкторію учня/учениці, підвищити його/її відповідальність за результати власної роботи.

Наявність електронної освітньої платформи дає можливість простежити комунікацію учителя/вчительки та учнів. Адже дистанційне навчання неможливе без консультування, необхідної підтримки учнів. Звертаємо увагу, що ця комунікація не повинна бути безперервним процесом. Якщо навчальний контент зрозумілий учням, містить необхідні роз'яснення, фокусує увагу учнів на важливих головних аспектах теми, що вивчається, містить завдання прикладного характеру, зрозумілі критерії оцінювання, то необхідності у безперервних консультаціях не буде.

Зміст освітнього контенту, що розробляється/використовується вчителем/вчителькою, має бути спрямований на оволодіння учнями ключовими компетентностями. Потрібно пам'ятати, що якщо вчитель/вчителька пропонує учням перечитати параграф підручника, якщо завдання є абстрактними, у яких відсутня прикладна складова, таке навчання не буде результативним, усе зведеться до оцінки в класному журналі, а вивчена інформація швидко забудеться. Особливу увагу потрібно звертати на зміст завдання для самостійного опрацювання учнями. Тільки наявність прикладної складової у завданнях буде мотивувати учня до навчальної діяльності та не призведе до зниження іміджу дистанційного і змішаного навчання.

Технології дистанційного і змішаного навчання дають можливість простежувати індивідуальну освітню траєкторію учнів. В умовах віддаленого навчання учні можуть самостійно обирати швидкість опанування навчальним матеріалом, вчитель/вчителька може готувати індивідуальні завдання для учнів. Якщо в освітньому контенті це прослідковується, можна говорити про високий рівень освітньої діяльності.

У ході розроблення електронних освітніх ресурсів під час організації дистанційного або змішаного навчання вчитель/вчителька може використовувати вже створені освітні ресурси або розробляти їх власноруч. Звісно, коли вчитель/вчителька власноруч розробляє освітній контент для учнів, це вказує на високий рівень освітньої діяльності. Адже у випадку самостійного розроблення ресурсів вчитель/вчителька враховує особливості учнів, розуміє, на чому акцентувати увагу. В освітньому електронному контенті може бути поєднання освітніх ресурсів, створених самостійно вчителем/вчителькою з використанням вже готових освітніх ресурсів.

Електронні освітні ресурси, які розробляються вчителем/вчителькою, мають бути спрямовані на формування суспільних цінностей учнів. Важливо, щоб це формування не обмежувалось, скажімо, тільки історією чи українською літературою, а простежувалося у всіх навчальних предметах і інтегрованих курсах чи курсах за вибором.

Вивчаючи освітній контент, можна зробити висновок про дотримання у закладі освіти принципів академічної доброчесності. У ході розроблення/використання електронних освітніх ресурсів вчитель/вчителька може запозичувати або використовувати вже розроблені ресурси. Тому експерту слід звертати увагу на дотримання вчителем/вчителькою академічної доброчесності (зазначення використаних джерел або посилання на автора використаного освітнього ресурсу).

III. Перелік тверджень для самоаналізу вчителем/вчителькою власної професійної діяльності

Розділ III стосується основних аспектів діяльності вчителя. Ця частина заповнюється вчителями власноруч. Отримана інформація використовується експертом для оцінювання педагогічної діяльності та підготовки висновків та рекомендацій. Ця частина допоможе експерту оцінити планування вчителями власної роботи, наявність або відсутність системи оцінювання результатів навчання у закладі, використання вчителями інформаційно-комунікаційних технологій, створення і використання освітніх ресурсів, інноваційну діяльність. Відповіді вчителів стосуються не тільки проведеного навчального заняття, а й різних аспектів педагогічної діяльності. Відповіді вчителі можуть надавати письмово на друкованих бланках або в електронному форматі, заповнюючи документи в теці на Google-диску, до якого експерт має доступ. У такі способи експерти можуть аналізувати та узагальнювати відповіді педагогів.

Для самоаналізу власної професійної діяльності використовуються питання, які стосуються планування роботи, вивчення системи оцінювання результатів навчання, створення/використання освітніх ресурсів, використання інформаційно - комунікаційних технологій, використання елементів індивідуальних освітніх траєкторій учнів.